

YEŞİL İŞLER
SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMLERDE İNSAN ONURUNA YAKIŞIR
İŞLER VE DÜŞÜK KARBON EKONOMİSİ

OĞUZ BAŞOL

KIRKLARELİ-2013

Kırklareli Üniversitesi
Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi

YEŞİL İŞLER

SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMLERDE İNSAN ONURUNA YAKIŞIR İŞLER VE DÜŞÜK KARBON EKONOMİSİ

HAZIRLAYAN

OĞUZ BAŞOL

Adres: Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
B Blok Kat 3 Oda No: 17 Kırklareli / Türkiye

Tel: 0 288 246 17 09 - 2124

Fax: 0 288 246 17 71

E-Posta: kesam@kirkclareli.edu.tr

Web: <http://kesam.kirkclareli.edu.tr>

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi
Değerlendirme Notu: 2013-13

© Kırklareli Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi yayımlarının tüm hakları mahfuzdur. Kaynak gösterilerek yayımlanabilir.

O. Başol. (2013). *Yeşil İşler: Sürdürülebilir Girişimlerde İnsan Onuruna Yakışır İşler ve Düşük Karbon Ekonomisi*. Kırklareli Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Merkezi Değerlendirme Notu: 2013-13, Kırklareli.

ÖZGEÇMİŞ

Çukurova Üniversitesi Ekonometri Bölümünden mezun oldu. Yüksek lisansını Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri alanında tamamladı. Kırklareli Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi olarak çalışan Başol, çalışmalarında çalışma psikolojisi, girişimcilik, yeşil işler, kadın çalışmaları ve kariyer gelişimi konularına odaklanmaktadır.

Kırklareli Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi

KESAM DEĞERLENDİRME NOTU

Değerlendirme Notu: 2013-13

30/11/2013

YEŞİL İŞLER: SÜRDÜRÜLEBİLİR GİRİŞİMLERDE İNSAN ONURUNA YAKIŞIR İŞLER VE DÜŞÜK KARBON EKONOMİSİ *

21. Yüzyılın İki Temel Mücadelesi:

ILO'nun son yıllarda üzerinde dikkatle durduğu noktalardan biri de “Yeşil İşler” olarak tanımlanmaktadır. ILO'ya göre, *yeşil işler* kavramı ekonomilerin, girişimlerin, iş yerlerinin ve iş piyasalarının insan onuruna yakışır iş standartları sağlayan, sürdürülebilir ve düşük karbon ekonomisine geçişi ile gerçekleştirilecek niteliktedir. ILO yirmi birinci yüzyıl için iki temel problem ile mücadele ettiğini belirtmektedir. Bunlardan ilki; zararlı iklim değişikliğinin şimdiki ve gelecek nesillerin hayat kalitesini ciddi şekilde tehlikeye atacağı gerçeği ve doğal kaynakların bozulması; ikincisi ise, yoksulluk ve işsizliktir.

Tam bu noktada ILO'nun da stratejisi içinde belirttiği *yeşil işler* önümüzdeki 10 yıl içinde dünya çapında 1,3 milyar insanı yoksulluk sınırının üzerine çıkarmayı (bu da dünyadaki her 10 çalışandan 4'ü demektir) ve iş piyasasına girmeye çalışan 500 milyon genç için insan onuruna yakışır iş fırsatları yaratmayı hedeflemektedir.

Bahsi geçen çevre ve yoksulluk problemleri birbirleriyle yakından ilişkilidir ve yapılan araştırmalar bu problemlerin artık birbirinden ayrı olarak ele alınmayacağını göstermektedir. Böylece yeşil işler ve yeşil ekonominin teşvik edilmesi sadece çevresel olarak sürdürülebilir olan ekonomik gelişmeyi değil aynı zamanda sosyal gelişmeyi de başarma konusunda anahtar rol niteliğindedir.

* Bu rapor, ILO'nun 15 Mart 2012 tarihinde hazırlanmış olduğu “*Green Jobs: A Low-Carbon Economy with Decent Work in Sustainable Enterprises*” raporunun değerlendirmesidir.

Oğuz BAŞOL
Öğretim Görevlisi
oguzbasol@klu.edu.tr

Sürdürülebilirliğe ve Düşük-karbon Ekonomisine Doğru Bir Dönüşüm

Düşük-karbon ekonomisine doğru hızlı geçiş, toplumlar ve ekonomiler üzerinde geri dönüşü olmayan ve tehlikeli iklim değişimi etkilerinden kaçınmak için kesinlikle gerekli olan bir durumdur. Bu dönüşüm tüm ülkelerde ve sektörlerde üretilen, tüketilen, çalışma ve yaşama şekli olarak bildiğimiz birçok değer üzerine geniş bir etkiye sahip olacaktır. Sürdürülebilir olmaya doğru dönüşüm, tüm iş süreçlerini yeşil değerler üzerine kurmayı gerektirmektedir ve dahası sanayi devriminden sonraki en büyük dönüşüm olma yolunda adımlar atmaktadır.

Düşük karbon ekonomisinin bel kemiği sera gazı salınımının azaltılmasıdır. Nitekim sürdürülebilir olmak için önümüzdeki 10 yıl içinde sera gazlarının küresel emisyonlarının net bir şekilde azalması gerekmektedir. Bunun sonucunda da milyonlarca girişim ve çalışanın enerji etkinliği ve yenilenebilir enerji gibi temiz kaynaklara geçiş konusunda adım atması gerekmektedir. Bu bağlamda ILO, doğal kaynakların sürdürülemez şekilde kullanımı, atıkların azaltılması, çevresel kirliliğin önlenmesi ve artan dünya nüfusu için sürdürülebilir yiyecek üretimini korumaya yönelik mücadeleler içinde olacaktır. Bir başka boyutuyla iklim değişiklikleri gitgide değişkenlik gösteren hava koşullarıyla şimdiden ekonomilere ve insanlara büyük zarar vermektedir. Daha sık ve daha sert kuraklıklar, seller ve fırtınalar milyonlarca insanın hayatına mal olmakta, altyapıları yok etmekte ve ekonomik aktiviteleri sekteye uğratmaktadır. Daha da vahim olanı ise bu olaylardan en çok yoksul ve gelişmekte olan ülkelerin, mikro-girişimlerin, küçük iş yerlerinin ve yoksul çalışanların etkilenmesidir.

Yeşil İşler: Sürdürülebilir Girişimlerde İnsan Onuruna Yakışır İşler ve Düşük Karbon Ekonomisi

ILO'ya göre, *yeşil işler* kavramı ekonomilerin, girişimlerin, iş yerlerinin ve iş piyasalarının insan onuruna yakışır işi sağlayan, sürdürülebilir, düşük-karbon ekonomisi değerlerine dönüşümü şeklinde özetlenmektedir. Yeşil işler kentsel ve kırsal alanlardaki tüm sektörlerde ve girişim türlerinde ortaya çıkabilmektedir. *Doğrudan yeşil işler* kavramı yeşil ürünleri ve hizmetleri; *dolaylı yeşil işler* kavramı ise ürünlerin yapımı, ambalajlanması ve satışındaki gerekli girdilerin yeşil süreçlere dâhil olmasını anlatmaktadır.

ILO'ya göre yeşil işler: “*Çevresel, ekonomik ve sosyal olarak sürdürülebilir girişimlere ve ekonomilere liderlik ederek negatif çevresel etkiyi azaltmaya yardım eden ve aynı zamanda insan onuruna yakışır işler yaratan ve dönüştüren işlerdir.*” şeklinde tanımlanmaktadır. Yeşil işler özellikle; enerji ve hammadde tüketimini azaltan, sera gazı emisyonlarını sınırlandıran, atık ve kirliliği en aza indiren, son olarak da ekosistemleri yenileyen ve koruyan nitelikteki işlerdir. Her ne kadar yeşil işler gelişmiş ülkelerde ortaya çıksa da ILO özellikle teşvik programlarını ve yatırımlarını gençlere, kadınlara ve yoksullara yeşil iş şeklinde tasarlamaktadır.

Yeşil İşler ve Ekonomik Kriz

Son 10 yılda Çin, Amerika Birleşik Devletleri, Kore Cumhuriyeti, Japonya ve Avrupa Birliği başta olmak üzere birçok ülke ekonomilerini yeşilleştirmek üzere büyük yatırım paketlerini devreye sokmuştur. Bu destekler; temiz ve yenilenebilir enerji (rüzgâr, güneş, biokütle, jeotermal) tedarikinin çeşitlenmesi, enerji etkin binalar, toplu taşıma, elektrikli aletlerin ve araçların teşviki gibi enerji talebini azaltan yatırımları içermektedir. Desteklerin diğer bir boyutu ise ekosistemi korumayı, nehirleri, ormanları ve su tutma alanlarını onarmayı amaçlamaktadır.

Bu politikaların ötesinde yeşil işler, ekonomik krizin üstesinden gelmek için önemli patikaları içinde barındırmaktadır. Bu patikalar ekonomilerin yeniden canlanması için etkili bir seçenektir çünkü yeşil işler çok sayıda yeni mesleğin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Nitekim etkili bir yeşil iş modeli, kaynakların ve hammaddenin etkin kullanılmasını sağlarken, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmekte, ekosisteme ve iklim değişikliklerine karşı dirençli olan girişimleri desteklemektedir.

Yeşil İşlerin Gerçeğe Dönüşmesi: ILO'nun Küresel Programı

ILO yalnızca ekonomi bağlantılı sosyal olaylarla ilgili önemli bir aktör olmayı değil aynı zamanda yeşil işler, sürdürülebilir olma ve iklim değişikliğinin sosyal boyutlarıyla ilgilenen uluslararası aktör olmayı da hedeflemektedir. Bu nedenle ILO yeşil işler programı kapsamında altı önceliğe yoğunlaşmaktadır. Bunlar:

- İş ve iş piyasası boyutlarının analizi,
- Yeşil girişimlere uygulanabilir yaklaşımlar,
- Atık yönetiminde ve geri dönüşümde yeşil işler,
- Yenilenebilir enerji ve enerji etkinliği,
- Yeşil ekonomiye ve sürdürülebilir topluma adil bir geçiş,
- İklim değişikliğine uyum sağlamadır.

Sera gazı emisyonunu azaltarak iklim değişikliğini en aza indirme çalışmaları enerji, inşaat, imalat, ulaşım, tarım ve ormancılık gibi sektörlerde yoğunlaşmaktadır ancak bu çalışmaların etkin olabilmesi madencilik, demir, çelik, kimyasal ürünler ve bilgi teknolojisi gibi enerji ve hammadde yoğun sektörleri kapsayan girdilere de bağlıdır. Bu açıdan, doğrudan yeşil işler düşük-emisyon sistemleri, yenilenebilir enerjinin imalatı gibi alanlarda oluşsa da bu kavram aynı zamanda araçlar için kullanılan malzemeler, rüzgar türbinleri için kullanılan demir-çelik üretimi, güneş panelleri için kullanılan kimyasallar ya da rüzgar türbinlerinin temeli için kullanılan beton sistemlerini de içermektedir.

Sürdürülebilir ekonomileri ve toplumları başarıya ulaştırabilmek için, girişimler ve çalışanlar iklim değişikliğinin ve doğal kaynak koşullarının karşısında dirençli olmayı öğrenmek zorundadır. Özellikle iklim değişikliğine uyum sağlama konusunda, enerji ve hammadde yoğun ürünler, hizmetler ve süreçler; yeşil ve düşük-karbon ekonomisine doğru olan dönüşümü gerçekleştirebilme kapasitesini geliştirmeleri gerekmektedir. Diğer taraftan yeşil ekonomiye geçişte makro olmasa da doğrudan değişimi sağlayan bireyler de vardır. Bu bireyler sanayi ve hizmet sektöründeki fabrikaların, ofislerin ve diğer binaların kaynak tüketimini ve enerji kullanımını azaltan yöneticiler, teknisyenler, satın alma görevlileri ve lojistik sorumlularıdır.

Yeşil işler programı sadece öncelikler belirleme konusunda değil aynı zamanda ülkelere önemli politik yardımlar sağlama konusunda da kayda değer adımlar atmaktadır. Bu adımlar:

- İklim değişikliği ve sürdürülebilir gelişme (UNFCCC, Rio+20) üzerine tartışılan uluslararası politikalar yaratma,
- Yeşil işler potansiyelinin küresel analizi ve ülke değerlendirmesi,
- Farkındalığın artması, ulusal politika çalışmayı ve politika uygulamaları konusunda doğrudan teknik yardım;
- Küresel ve bölgesel eğitim kurslarıdır.

Bahsi geçen Yeşil İşler Programı kapsamında ILO hali hazırda birçok ülke ile ortak çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalardan bazıları aşağıdaki gibidir:

- **Bangladeş:** Güneş enerjisi sektöründe iş yaratılması
- **Brezilya:** Sosyal konut, ormancılık ve atık yönetiminde yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Şili:** Atık yönetimi ve yenilenebilir enerji üzerine eğitim verilmesi
- **Çin:** İş politikalarının yeşil hale getirilmesi, yeşil girişimciliğin teşvik edilmesi
- **Kosta Rika:** Sürdürülebilir tarım ve eko-turizm geliştirilmesi
- **Dominik Cumhuriyeti:** Yeşil iş stratejilerinde kapasite kurulması
- **El Salvador:** Gençler için yeşil işlerin yaratılması
- **Fiji:** Kentsel atık yönetiminde sağlık ve daha iyi mesleki güvenliğin teşvik edilmesi

- **Haiti:** İklim değişikliğine uyum sağlamak için yoğun altyapı yatırımı yapılması
- **Hindistan:** İş-çevre sorunlarında sosyal diyalog için kapasite kurulması
- **Endonezya:** Sürdürülebilir turizm; ağaçsızlık ve aşınmayı azaltan işlerin teşvik edilmesi (REDD+)
- **Kenya, Tanzanya, Uganda:** Gençlerin yeşil girişimciliğe teşvik edilmesi
- **Kenya, Zimbabve:** Genç girişimciler için yeşil işler fonunun oluşturulması
- **Lübnan:** Enerji, tarım, atık yönetiminde yeşil işler potansiyelinin uygulanması
- **Malawi:** Gençler için yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Malezya:** Yeşil işlerin ve yeşil becerilerin gelişimi için ihtiyacın haritalanması
- **Mauritius:** Ulusal sürdürülebilirlik stratejisi kapsamında yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Nepal:** Yeşil işler politikaları için kapasite kurulması
- **Filipinler:** Yeşil sosyal konut; iklim değişimine uyum bağlamında sigorta ürünlerinin gelişimi ve yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Sri Lanka:** Geri dönüşüm, atık yönetimi gibi konularda yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Güney Afrika:** Turizm, hizmetler ve yapı sektöründe yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Tayland:** Otel sektöründe yeşil girişimlerin teşvik edilmesi
- **Zambiya:** Yapı sektöründe yeşil işlerin teşvik edilmesi
- **Eğitim, Kapasite Kurulumu ve Kurumsal Yapı**

ILO'nun yeşil işler ile ilgili fark ettiği önemli noktalardan biri de yeşil iş kavramına karşı farkındalığın az olması ve bilgi kapasitesinin sınırlı olmasıdır. Bu nedenle ILO farkındalığı ve bilgi kapasitesini arttırmak için başta ILO'nun Uluslararası Eğitim Merkezi olan Turin'de olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerinde aktif ve sürekli eğitimler düzenlemektedir.

İlaveten yeşil işler konusunda ILO Uluslararası Eğitim Merkezi küresel çağrılarla seçilmiş, özel sektör temsilcileriyle, üye ülkelerle ve diğer uluslararası kurumlarla ilgili konular üzerine stratejik ortaklıklar kurmaktadır.

Yeşil İşler Girişimi

ILO yeşil işler konusu üzerine tek aktör olarak gitmemektedir. Daha kuvvetli ve kapsamlı bir etki yaratmak adına, Birleşik Milletler Çevre Programı (UNEP), Uluslararası Ticaret Birleşik Konfederasyonu (ITUC) ve Uluslararası İşverenler Organizasyonu (IOE) ile birlikte “*Yeşil İşler Girişimi*” olarak nitelendirilen bir ortaklık geliştirmiştir. Bu girişim, sürdürülebilir ekonomilere adalet ve eşitlik temelinde geçişi sağlayabilmek adına herkese insan onuruna yakışır iş ve yeşil işlerin teşvik edilmesi için tutarlı politikalar geliştirmek üzerine hükümetleri, işverenleri ve çalışanları bir araya getirmek amacıyla 2008 yılında kurulmuştur. Yeşil İşler Girişimi aynı zamanda iklim değişikliğine değinen Birleşik Milletler stratejisinin bir parçası olarak kurulmuş olup, yoksulluğun azaltılması için çalışan UNFCCC ve RioPlus20 gibi kuvvetli ortaklarca da desteklenmektedir.

Yeşil işler girişimi ILO’nun katkılarından sonra WHO, UNDESA ve BM nezdinde “*İklim Değişikliğinin Sosyal Boyutu*” çalışma grubunun kurulmasının önünü açmış, Dünya Bankasının da dâhil olduğu bu grup iklim değişikliğinin sadece çevresel ve ekonomik bir problem değil aynı zamanda sosyal bir sorun olduğunun anlaşılması üzerine toplanmıştır. İklim Değişikliğinin Sosyal Boyutu çalışma grubu, iklim değişikliğine değinmek amacıyla insan-merkezli bir yaklaşım ile ulusal ve uluslararası politikalar geliştirmeyi, iklim değişikliğinin etkileri konusunda zihin açıcı toplantılar yapmayı amaçlamaktadır.

EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ

Tarihçe

Kırklareli Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi, 12 Ocak 2012 tarihinde Kırklareli Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı bir birim olarak kurulmuştur.

Merkezin Amacı

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi; başta Kırklareli olmak üzere Trakya Bölgesi'nde ve Türkiye'de köklü bir bilimsel araştırma geleneğini yerleştirmeyi, ulusal ve uluslar arası konularda siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve hukuki nitelikli bilimsel araştırma ve çalışmalar yapmayı, yurt içi ve yurt dışındaki ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte ortak projeler yürüterek bilgi birikiminin oluşturulması ve paylaşılmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Merkezin Çalışmaları

Kırklareli Üniversitesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi en başta üniversitemiz öğrencileri için, daha sonra Kırklareli, Trakya bölgesi, Türkiye ve en nihayetinde de tüm dünyaya yararlı olabilecek araştırma projeleri gerçekleştirmek ve konferanslar düzenlemek yoluyla üniversitenin bilgi birikimini güncel ve değişen ihtiyaçlara yanıt verir biçimde halkla paylaşarak, üniversite ile içinde yer aldığı toplumu bağlayan bir köprü vazifesi görecektir.

Merkezimiz bünyesinde kurulan, Sosyal Politika Araştırmaları, Yoksulluk Araştırmaları, Demografi Araştırmaları, İktisat Politikası Araştırmaları, Para Politikası Araştırmaları, Finans Araştırmaları, Bölgesel Araştırmalar, Endüstri İlişkileri Araştırmaları, Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları ve Sivil Toplum Araştırmaları birimleri ile Merkezin amaçları doğrultusunda düzenli veya düzensiz ulusal ve uluslararası nitelikte seminer, konferans, açık oturum, panel ve benzeri etkinlikler düzenlemek, süreli ve süresiz yayınlar yapmayı hedefliyoruz.

**Ekonomik ve Sosyal
Araştırmalar
Uygulama ve
Araştırma Merkezi
Müdürlüğü**

kesam@kirkclareli.edu.tr

<http://kesam.kirkclareli.edu.tr>

